

Dato 07-03-2012

Henrik Løwe Christiansen

Tel. +45 7847 0165

Henrik.Christiansen@ps.rm.dk

1-30-74-13-12

Side 1

Anvendelse af tvang i Region Midtjylland med opgørelse af udskrivningsaftaler og koordinationsplaner

Region Midtjylland deltager i et tværregionalt projekt med henblik på at udvikle kvaliteten af den tvang, der anvendes i psykiatrien. Det er et mål over 3 år (2011-2013):

- at nedbringe antallet af bæltefikseringer med 20 %
- at nedbringe antallet af fastholdelser med 20 %
- at reducere længden af bæltefikseringerne med 20 %

Regionernes målsætninger omfatter desuden forbedring af patientoplevelsen i forbindelse med tvang, samt styrkelse af den psykiatriske forskning med fokus på tvang.

Danske Regioner forventes at offentliggøre den første statusrapport fra projektet i løbet af foråret.

Nedenfor præsenteres data trukket fra Sundhedsstyrelses dataportal eSundhed vedr. tvang. Data er gengivet ved to forskellige opgørelsesmetoder:

- antal personer berørt af tvangsforanstaltninger
- antal tvangsforanstaltninger

Data dækker både børne- og ungdomspsykiatrien og voksenpsykiatrien. Der henvises i øvrigt til læsevejledningen nederst i dokumentet.

Resume

Antallet af personer berørt af tvang i Region Midtjylland ligger i perioden 2009 – 2011 forholdsvis stabilt. Det antal personer, som har været berørt af tvangsforanstaltninger i Region Midtjylland, afspejler regionens andel af Danmarks befolkning.

Region Midtjyllands andel af den samlede anvendelse af tvang i Danmark afspejler regionens andel af den samlede befolkning, hvad angår fordelingen på de fire hovedkategorier for tvangsforanstaltninger. Dette dækker dog over forskelle i underkategorierne.

Set i forhold til målsætningerne om at nedbringe antallet af bæltefikseringer, så går udviklingen den rigtige vej. Derimod er antallet af fastholdelser stort set uforandret.

Region Midtjylland har flere korte bæltefikseringer og færre lange fikseringer end landsgennemsnittet. Den gennemsnitlige varighed af bæltefikseringerne er dog stigende, hvormed udviklingen i psykiatrien i Region Midtjylland syntes på vej mod landsgennemsnittet med flere lange og færre korte bæltefikseringer.

Der har i perioden 2009 – 2011 været en stor stigning i antallet af udskrivningsaftaler og koordinationsplaner i Region Midtjylland. Region Midtjylland udarbejder en forholdsvis stor del af de aftaler og planer, som udarbejdes i Danmark.

Antal personer berørt af tvang (tabel 1)

Tabel 1 viser antal personer, der én eller flere gange har været omfattet af tvang i de enkelte år. Hver enkel person er kun talt med én gang uanset antallet af tvangsforanstaltninger. Tabellen viser, at antallet af personer berørt af tvang i Region Midtjylland ligger forholdsvis stabilt fra 2009 - 2011. Der ses dog en stigning i antallet af personer berørt af tvangsbehandlinger på 10 %. Der ses et fald i antallet af personer, berørt af beskyttelsesforanstaltninger på 35 %.

Region Midt i forhold til hele landet

I kolonnen yderst til højre er Region Midtjyllands andel af personer berørt af tvang beregnet i forhold til landstallene¹. Region Midtjyllands andel af befolkningen udgjorde i 2010 **23 %** af den samlede befolkning². Ses der på de fire tvangshovedkategorier (markeret med fed) afspejler Region Midtjyllands andele i det store hele regionens andel af befolkningen. Dog ligger regionen relativt lavt i forhold til antal frihedsberøvede personer.

Ses der på underkategorierne ligger Region Midtjylland relativt højt med hensyn til antal personer berørt af ECT, behandling af legemlig lidelse og døraflåsning. Med hensyn til ECT er der tale om meget små tal, og 2011 viser et markant fald. Samtidigt ligger Region Midtjylland lavt i forhold til personer berørt af tvangsmedicinering og -ernæring samt tvangstilbageholdelser. Heller ikke her er tendenserne tydelige, da antallet af personer berørt af ernæring og tvangstilbageholdelse er steget i 2011.

---

¹ Landstallene er hentet fra Sundhedsstyrelsens opgørelse "anvendelse af tvang i Psykiatrien 2010". Sundhedsstyrelsen Okt. 2011.

² Sundhedsstyrelsen har endnu ikke offentliggjort landstal for 2011.

Tabel 1. Udviklingen i antal personer der en eller flere gange har været berørt af en tvangsforanstaltning i Region Midtjylland og Danmark.

	RM			DK	RM/DK
	2009	2010	2011	2010	RM's andel af tvang i DK 2010
Antal frihedsberøvede personer	845	840	860	4.403	19 %
Tvangsindlæggelser	516	523	523	2.673	20 %
Tvangstilbageholdelser	400	404	436	2.271	18 %
Antal tvangsbehandlede personer	183	209	202	886	24 %
Medicinering	95	106	108	586	18 %
ECT	21	29	19	91	32 %
Ernæring	5	6	11	54	11 %
Behandling af legemlig lidelse	82	90	91	223	40 %
Antal personer berørt af fysisk magtanvendelser	759	725	750	3.119	23 %
Fiksering m. bælte	443	390	453	1.826	21 %
Fiksering m. remme	292	257	289	1.140	23 %
Fastholden	233	242	204	951	25 %
Beroligende medicin	386	370	378	1.824	20 %
Døråflåsning	217	225	271	548	41 %
Personlig skærmning	27	22	19	86	26 %
Fiksering m. handsker	2	1	0	5	20 %
Antal personer berørt af beskyttelsesforanstaltninger	48	39	31	184	21 %
Personlig alarm	0	0	0	20	0 %
Særlige dørlåse	15	17	10	27	63 %
Aflåsning af yderdør	0	0	0	0	0 %
Stofbælte eller lign.	39	22	20	149	15 %
Andet	6	6	5	0	-

Kilde: 1) Dataudtræk fra Sundhedsstyrelsens dataportal eSundhed december 2011 og marts 2012. Data for 2011 er ikke endeligt valideret af Sundhedsstyrelsen. 2) "Anvendelsen af tvang i Psykiatrien 2010", Sundhedsstyrelsen okt. 2011.

Udviklingen i antal tvangsforanstaltninger (tabel 2)

Nedenstående tabel 2 viser udviklingen i antallet af tvangsforanstaltninger i Region Midtjylland fra 2009 til 2011.

Tabellen viser en række tendenser i anvendelsen af tvangsforanstaltninger i Region Midtjylland fra 2009 til 2011. Der ses blandt andet et fald i antallet af fysiske magtanvendelser på 11 % i perioden. Anvendelsen af beroligende medicin er i samme periode steget 3 %, mens antallet af

fastholdelser er steget 4 %. Om der er tale om tilfældig variation eller en reel ændring, er for tidligt at konkludere.

Region Midt i forhold til hele landet

I kolonnen yderst til højre er Region Midtjyllands andel af den samlede anvendelse af tvang på landsplan angivet. Som nævnt ovenfor udgør Region Midtjyllands andel af befolkningen i 2010 **23 %** af den samlede befolkning. Det fremgår, at Region Midtjyllands andel af den samlede anvendelse af tvang stort set afspejler regionens andel af den samlede befolkning, hvad angår fordelingen på de fire hovedkategorier for tvangsforanstaltninger. Dette dækker dog over betydelige forskelle i underkategorierne. Set i forhold til befolkningsstørrelsen har Region Midtjylland relativt få tvangstilbageholdelser og tvangsbehandlingsforløb vedr. ernæring. Samtidig har Region Midtjylland relativt mange tvangsbehandlingsforløb vedr. ECT og behandling af legemlige lidelser. Antallet af førstnævnte er dog faldet markant i 2011.

Endvidere er der relativt mange bæltefikseringer og remmefikseringer, samt døraflåsninger. Antallet af fikseringer med bælte og remme er dog faldet i 2011, mens antallet af døraflåsninger er steget.

Tabel 2. Udviklingen i antal tvangsforanstaltninger i Region Midtjylland og Danmark.

	RM			DK	RM -DK
	2009	2010	2011	2010	RM's andel af tvang i DK 2010
Antal frihedsberøvelser	1.141	1.174	1.218	5.930	20 %
Tvangsindlæggelser	638	685	665	3.129	22 %
Tvangstilbageholdelser	509	489	553	2.801	17 %
Antal tvangsbehandlingsforløb	280	295	304	1.119	26 %
Medicinering	130	139	146	673	21 %
ECT	26	33	20	99	33 %
Ernæring	12	10	18	81	12 %
Behandling af legemlig lidelse	112	113	116	266	42 %
Antallet af fysiske magt anvendelse	5.038	4.448	4.530	17.163	26 %
Fiksering m. bælte	1.911	1.420	1.345	5.057	28 %
Fiksering m. remme	836	849	777	2.824	30 %
Fastholden	599	598	620	2.442	24 %
Beroligende medicin	1.363	1.268	1.398	6.043	21 %
Døraflåsning	299	289	369	695	42 %
Personlig skærmning	28	22	21	97	23 %
Fiksering m. handsker	2	2	0	7	29 %
Antallet af beskyttelsesforanstaltninger	69	55	41	235	23 %

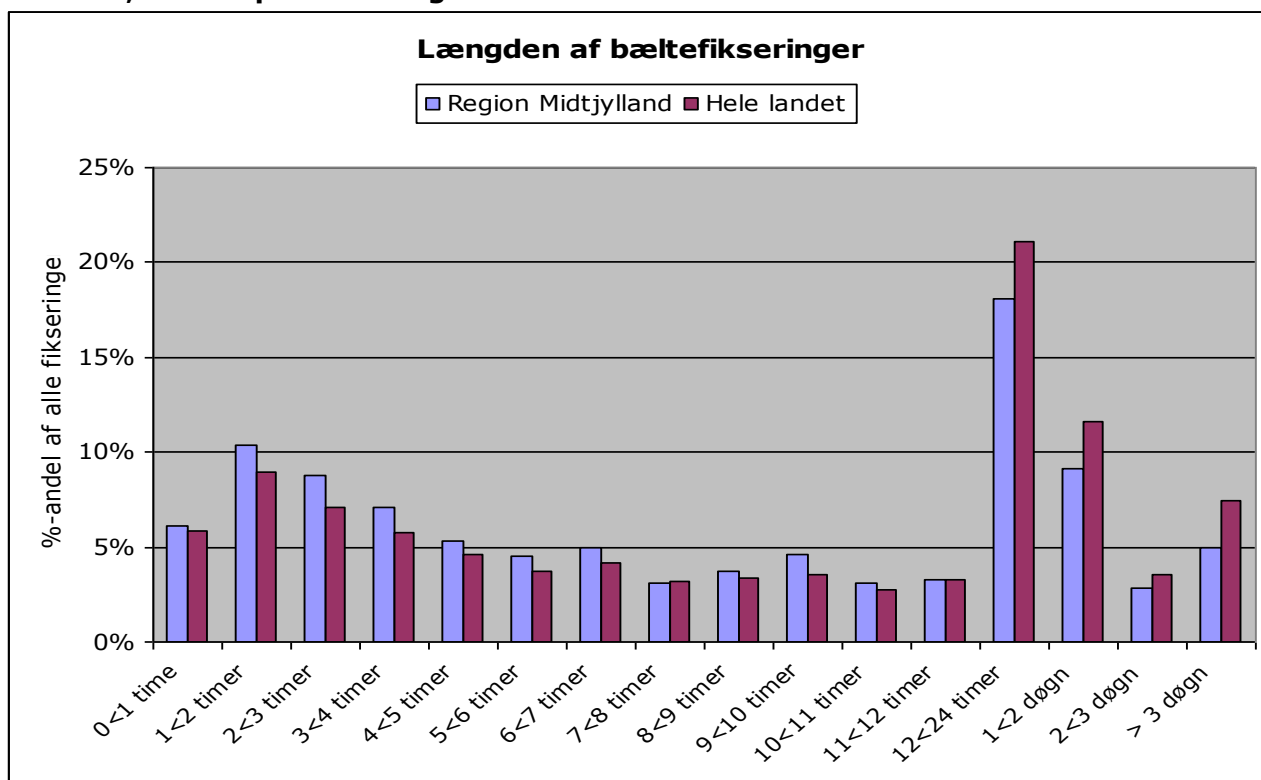
Personlig alarm	0	0	0	22	0 %
Særlige dørlåse	17	19	11	26	73 %
Aflåsning af yderdør	0	0	0	0	0 %
Stofbælte eller lign.	46	30	25	187	16 %
Andet	6	6	5	0	-

Kilde: 1) Dataudtræk fra Sundhedsstyrelsens dataportal eSundhed december 2011 og marts 2012. Data for 2011 er ikke endeligt valideret af Sundhedsstyrelsen. 2) "Anvendelsen af tvang i Psykiatrien 2010", Sundhedsstyrelsen okt. 2011.

Varighed af bæltefikseringer

Jævnfør målsætningerne er det ikke kun antallet af fikseringer, som er interessant, men også fikseringernes længde. Graf 1 nedenfor viser, at Region Midtjylland har flere korte fikseringer og færre lange fikseringer, end Danmark generelt.

Graf 1: længden af bæltefikseringer i Region Midtjylland sammenlignet med Danmark for 2010, fordelt på andele og tidsintervaller:

Kilde: 1) Dataudtræk fra Sundhedsstyrelsens dataportal eSundhed 6. maj 2011.
2) "Anvendelsen af tvang i Psykiatrien 2010", Sundhedsstyrelsen okt. 2011.

I Region Midtjylland havde 65 % af bæltefikseringerne en varighed på under 12 timer i 2010, mens den tilsvarende andel på landsplan var 56 %.

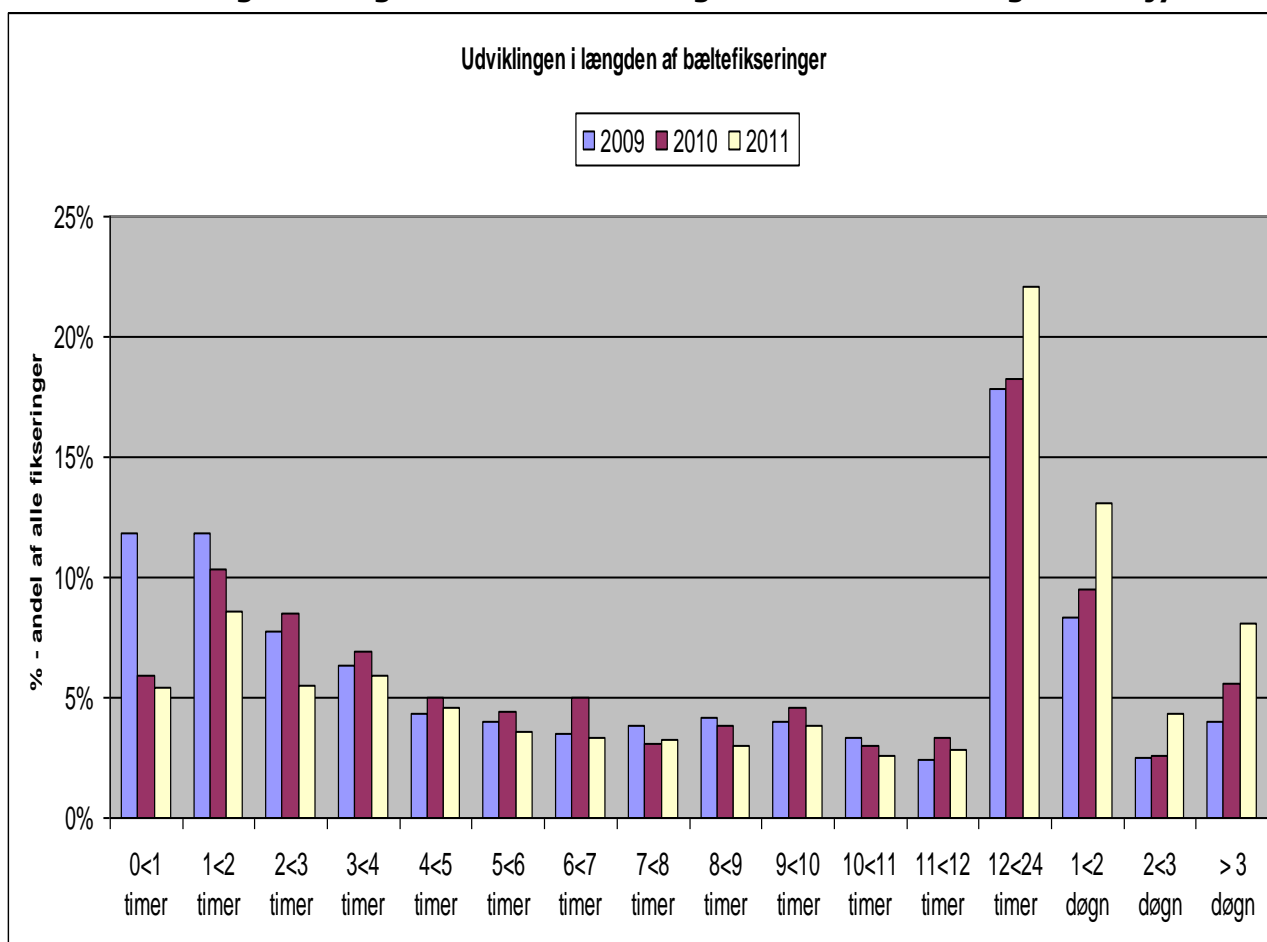
Ovenstående er måske en del af forklaringen på, at Region Midtjylland har relativt mange bæltefikseringer set i forhold til befolkningsstørrelsen (jf. tabel 2). En forklaring kunne være, at afdelingerne er hurtigere til at tage patienterne ud af bælte, hvilket alt andet lige må formodes at resultere i flere fikseringer.

I 2010 havde 5 % af bæltefikseringerne i Region Midtjylland en varighed på 3 døgn eller derover. På landsplan var tallet 7,4 %.

Tabel 2 viste, at antallet af bæltefikseringer er faldende. Graf 2 nedenfor viser, at andelen af korte bæltefikseringer er faldende i Region Midtjylland, mens andelen af lange bæltefikseringer er stigende i perioden 2009 - 2011. Nominelt er antallet af bæltefikseringer over 1 døgn steget. I 2009 var der 284, i 2010 var der 251 og i 2011 341.

Den gennemsnitlige varighed af bæltefikseringerne er steget fra 23 timer i 2009 til 29 timer i 2011. Det ser desværre ud til, at psykiatrien i Region Midtjylland er på vej mod at ligne resten af landet (graf 1) med flere lange og færre korte bæltefikseringer. Hvilket er i modstrid med de målsætninger, som er beskrevet i indledningen.

Graf 2: Udviklingen i længden af bæltefikseringer 2009 – 2011 i Region Midtjylland:

Kilde: Dataudtræk fra Sundhedsstyrelsens dataportal eSundhed 27. feb. 2012.

Udviklingen i antal udskrivningsaftaler og koordinationsplaner (tabel 3)

Tabel 3 indikerer en stor stigning i antallet af udskrivningsaftaler og koordinationsplaner i Region Midtjylland. Region Midtjylland udarbejder en forholdsvis stor del af de aftaler og planer, som udarbejdes i Danmark.

Tabel 3. Udviklingen i antal udskrivningsaftaler og koordinationsplaner i Region Midtjylland og Danmark.

	RM			DK	RM -DK
	2009	2010	2011	2010	RM's andel af DK i 2010
Antal aftaler og planer i alt	106	223	305	536	42 %
Udskrivningsaftaler	74	153	172	385	40 %
Koordinationsplaner	32	70	133	151	46 %

Kilde: 1) Dataudtræk fra Sundhedsstyrelsens dataportal eSundhed december 2011 og marts 2012. Data for 2011 er ikke endeligt valideret af Sundhedsstyrelsen. 2) "Anvendelsen af tvang i Psykiatrien 2010", Sundhedsstyrelsen okt. 2011.

Patientoplevelse og psykiatrisk forskning

Vedr. målsætning om forbedring af patientoplevelsen i forbindelse med tvang vil Den Landsdækkende Undersøgelse af Patientoplevelser (LUP) sætte fokus på patienternes oplevelser som et redskab til udvikling af kvalitet i sundhedsvæsenet. Fra 2012 vil tvang dermed indgå som et element i patienttilfredshedsundersøgelsen.

Der er iværksat forskningsprojekt vedr. tvang i retspsykiatrien.

Læsevejledning

Data er trukket i overensstemmelse med de metoder, som er anvendt i Sundhedsstyrelsens årsrapport "anvendelsen af tvang i psykiatrien 2010".

Udviklingen i anvendelsen af tvang bør iagttages over længere tidsperioder. Dette skyldes, at markante udsving ofte kan tilskrives behandlingen af en meget lille gruppe patienter.

Data for 2011 er ikke endeligt valideret af Sundhedsstyrelsen, hvilket vil sige, at der kan forekomme dobbeltregistreringer m.v.

Vedr. tabel 1: "Udviklingen i antal personer der en eller flere gange har været berørt af en tvangsforanstaltning i Region Midtjylland". Personer tæller kun én gang uanset antal foranstaltninger indenfor den enkelte underkategori i den enkelte periode, men er ikke unikke på tværs af underkategorier. Da en person kan være omfattet af flere forskellige foranstaltninger, er antal personer i den enkelte hovedkategori ikke nødvendigvis lig summen af antal personer af de enkelte foranstaltninger under hovedkategorien.

Vedr. tabel 2: "Udviklingen i antal tvangsforanstaltninger i Region Midtjylland". Dataudtrækket dækker antal startdatoer/ beslutningsdatoer om tvangsforanstaltninger. Et tvangsbehandlingsforløb kan godt dække over flere enkeltbehandlinger indenfor den besluttede tvangsperiode for den enkelte patient.

Vedr. tabel 3: Overlægen på en psykiatrisk afdeling er forpligtet til at sikre, at der inden udskrivelse fra den psykiatriske afdeling indgås en udskrivningsaftale med eller koordinationsplan for de psykiatriske patienter, som efter udskrivelsen må antages ikke selv at ville søge den behandling eller de sociale tilbud, der er nødvendige for patientens helbred. Aftalen/planen indeholder beskrivelse af de behandlingsmæssige og sociale tilbud efter udskrivelsen samt de relevante myndigheder, der involveres i behandlingen efter udskrivelsen.